

CHŁONNY UMYŚŁ/ABSORBUJĄCY UMYŚŁ

My, jako ludzie, cenimy sobie dar życia. Nowonarodzone dziecko przynosi ze sobą wizję nadziei, radości i miłości. A gdybyśmy wiedzieli, że ten noworodek ma niesamowitą zdolność chłonięcia wrażeń i informacji z otoczenia, formując w ten sposób swoją przyszłą osobowość? Czy zmienialibyśmy otoczenia dziecka? Czy naszym obowiązkiem, jako dorosłych, stałoby się zapewnienie tym dzieciom najlepszego możliwego środowiska rozwoju tak, aby rozpoczynały życie w jak najlepszy sposób?

Maria Montessori twierdziła, że istnieje okres, w którym dziecko jest w stanie nabywać „Wiedzę bezpośrednio do życia psychicznego. Absorbowane z otoczenia wrażenia nie tylko wnikają do jego umysłu, one go formują. Wcielają się w nim. Dziecko tworzy własne „mięśnie umysłowe” korzystając z tego, co znajduje się* w otaczającym go świecie.” (1) „Dziecko chłonie wrażenia nie tylko umysłem, ale całym życiem.” (2). Ten stan umysłu nazywała Chłonnym Umysłem.

Chłonny umysł, to okres rozwoju od urodzenia do szóstego roku życia. Czas ten dzieli się na dwa podokresy rozwoju: od urodzenia do trzech lat i od trzech lat do sześciu. Okres od narodzin do trzeciego roku życia nazywany jest nieświadomym chłonnym umysłem. Kiedy dziecko nie ma kontroli nad tym, co chłonie z otoczenia. Okres od trzech do sześciu lat to świadomy chłonny umysł, kiedy dziecko zdaje sobie sprawę, że ma wybór i może zdecydować jakie wrażenia z otoczenia chce wchłonić. Dziecko potrafi chłonić informacje i wrażenia bez wysiłku, nie starając się tego robić. W tym okresie jego proces myślowy postępuje od myślenia konkretnego do abstrakcyjnego.

Chłonny umysł, to wewnętrzny środek wspierający rozwój dziecka. Maria Montessori stworzyła również określenie „Fazy Sensytywne” dla „opisania wzorca, według którego dziecko przyswaja wiedzę z otoczenia. Fenomen Chłonnego Umysłu wyjaśnia szczególną jakość i proces w skutek którego dziecko nabywa wiedzę.” (3) od pierwszego roku życia fazy sensytywne dla ruchu, porządku, języka i precyzji zmysłów są częścią wewnętrznego, umysłowego rozwoju dziecka. „Dorośli nie mają bezpośredniego wpływu na te stany. Ale jeśli dziecko nie ma możliwości zachowywania się zgodnie z potrzebami wynikającymi z określonej fazy sensytywnej, możliwość naturalnego nauczania się konkretnej umiejętności jest stracona, i to stracona na zawsze.” (4)

Rozwój języka jest doskonałą ilustracją siły chłonnego umysłu w działaniu. Niemowlę od urodzenia jest bombardowane wieloma bodźcami zmysłowymi przez cały czas, a jednak „dźwięk ludzkiej mowy robi na nim większe wrażenie niż jakiekolwiek inne dźwięki. Te wrażenia muszą być tak silne i powodować tak intensywne emocje –głęboki entuzjazm, który porusza najgłębsze włókna jego ciała, włókna, które zaczynają wibrować starając się odtworzyć te dźwięki.” (5) Ze wszystkich dźwięków, jakimi otoczone jest dziecko, jedynym, który jest przez wszystkie dzieci naśladowany jest dźwięk ojczystego języka. Istoty ludzkie musiały być zaprogramowane w chwili

stworzenia i chłonięcia z otoczenia tego, co jest im niezbędne do przetrwania. Od trzeciego do szóstego roku życia „nadal pozostaje ta szczególna gotowość (faza sensorywna dla rozwoju języka) która inspiruje dziecko do jeszcze dokładniejszego naśladowania dźwięków i do wzbogacania zasobu słownictwa. Stąd dwie tendencje: jedna to rozwój świadomości poprzez czynności wykonywane w otoczeniu, druga to doskonalenie i wzbogacanie posiadanych już umiejętności.

Pokazuje nam to, że okres od trzeciego do szóstego roku życia to okres „konstruktywnego doskonalenia poprzez działanie”.(6). Kiedy dziecko nabędzie umiejętność werbalnego porozumiewania się, wewnętrzna potrzeba każe mu go doskonalić. Ma również możliwość nabycia większej ilości języków* nauczenia się innych języków, jeśli ma z nimi kontakt w fazie sensorywnej dla rozwoju języka w szczytowym punkcie chłonnego umysłu. Niesamowita jest możliwość obserwowania chłonnego umysłu w działaniu, w połączeniu z fazami sensorywnymi rozwoju. „Wzrost i rozwój są więc kierowane przez: chłonny umysł, zachowania instynktowne, oraz fazy sensorywne i ich mechanizmy. Są to cechy dziedziczne, charakterystyczne dla gatunku ludzkiego. Ale obietnica, jaką ze sobą niosą, może być spełniona tylko poprzez doświadczenie działania w środowisku.” (7)

Chłonny umysł nie ma możliwości porządkowania informacji i wrażeń, które chłonie. Dzieci są psychologicznie zaprogramowane do naśladowania dorosłych. My jako dorośli, nauczyciele i rodzice, powinniśmy się starać zwracać baczną uwagę na używany przez nas język, nasze działania i nasze otoczenie. Wiedząc, że dzieci są zatopione w otoczeniu, powinniśmy starać się tworzyć zdrowe, pozytywne i bezpieczne środowisko rozwoju i nauki aby pozwolić im „chłonać” do woli.

Maria Montessori chciała przekazać światu wartościową wiadomość. Doskonale rozumiała rozwój dziecka, jak żaden naukowiec przed nią i po niej. Narodziliśmy się z umysłem, który potrafi sam się uczyć, mając naturę za przewodnika. Teraz, kiedy posiadamy tę wiedzę, musimy zacząć wprowadzać zmiany. „Edukacja najmłodszych jest więc niezwykle ważna, szczególnie w wieku od trzech do sześciu lat, ponieważ jest to okres embrionalny rozwoju charakteru i zachowań społecznych (tak jak okres od narodzin do trzeciego roku życia jest okresem formowania umysłu, a okres prenatalny jest okresem formowania ciała).” (8)

„Aby zmienić społeczeństwo musimy zwrócić uwagę na okres dzieciństwa. Narzędziem ogromnego wpływu, jaki edukacja może mieć na dzieci jest natura, ponieważ dziecko chłonie swoje otoczenie, bierze z niego wszystko i wciela to w siebie. Dzięki swym nieograniczonym możliwościom może stać się narzędziem zmiany ludzkości, tak jak jest jej twórcą. Dziecko niesie ze sobą wielką nadzieję i nową wizję. My jako nauczyciele możemy wiele zrobić, by przynieść ludzkości głębsze zrozumienie, lepszy byt i głębszą duchowość.” (9)

Podsumowanie

Od narodzin do szóstego roku życia umysł dziecka jest w stanie dosłownie wchłonąć wszystko co je otacza bez żadnego wysiłku. Informacje i wrażenia wchłaniane przez dziecko decydują o tym, jaką osobą się ono stanie. Dziecko przechodzi również fazy sensorywne, czyli okresy wewnętrznego wzrostu, przez które dziecko musi przejść aby osiągnąć pełny potencjał rozwojowy. Od narodzin do trzeciego roku życia dzieci nieświadomie chłoną informacje z otoczenia. Od trzeciego do szóstego roku życia biorą w tym aktywny udział, czyli świadomie chłoną informacje z otoczenia.

W tym czasie dziecko nie powinno być zachęcane do uczenia się zagadnień, których rodzaj nie wynika z jego naturalnych zainteresowań; dziecko najefektywniej uczy się samodzielnie dzięki zdolności wchłaniania z przygotowanego otoczenia informacji określonych indywidualnymi potrzebami.

Okres ten nazywany jest chłonnym umysłem.

Odniesienia:

1. Chłonny umysł, strony 25-26
2. Ibid., str. 24
3. Montessori – podejście współczesne, strona 36
4. Sekret dzieciństwa, str. 39
5. Chłonny umysł, str. 24
6. ibid., str.66
7. ibid., str 96
8. ibid., str 242
9. ibid., str 66

Bibliografia

Lillard, Paula Polk. „Montessori – podejście współczesne” New York: Schocken Books, 1972

Montessori Maria „Chłonny Umysł” New York: Henry Holt and Company, 1995

Montessori, Maria “Sekret Dzieciństwa” New York: Ballentine Books, 1996

A.M. Joosten to postać niemal legendarna w świecie Montessori. Urodził się w 1914 roku w Indiach i zmarł w 1980 w USA. Dorastając spędzał zimy w szkole Montessori swojej matki, a lata z Marią Montessori; odbył kilka kursów szkoleniowych.

Dołączył do Dr. Montessori w Indiach w 1947 roku i pozostał tam jako jej osobisty przedstawiciel. W 1957 został Dyrektorem Szkoleń w Centrum Szkoleniowym w Sri Lance, a w 1973 przyjął pozycję Dyrektora Centrum Szkoleń w Minnesocie.

